

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ХАЛҚАРО КОНФЕРЕНЦИЯ ТЕЗИСИ СУҒУРТА ФИРИБГАРЛИГИ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ДОЛЗАРЪ МАСАЛАЛАРИ

Содиқов Бехзоджон Абдисамадович
мустақил тадқиқодчи

Аннотация

Ушбу тезисда суғурта муносабатларида асоссиз суғурта товони олишга қаратилган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш масалалари таҳлил қилинади. Профилактиканинг ҳуқуқий, ташкилий ва рақамли механизмларини ўзаро уйғунлаштириш зарурати асосланиб, шубҳали суғурта талабларини риск индикаторлари асосида эрта аниқлаш, ички Anti-Fraud назорати ва қонуний ахборот алмашинувини такомиллаштириш бўйича таклифлар илгари сурилади.

Калит сўзлар: суғурта, суғурта товони, суғурта фирибгарлиги, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси, Anti-Fraud, риск индикатори, ички назорат, ахборот алмашинуви.

Суғурта муносабатларининг ривожланиши ва хизматларнинг рақамлашуви суғурта бозори иштирокчилари учун янги имкониятлар яратиши билан бир қаторда, суғурта товонини асоссиз олишга қаратилган ҳуқуқбузарликларнинг мураккаб шакллари пайдо бўлиши хавфини ҳам кучайтиради. Суғурта ҳодисаси ҳақида нотўғри маълумот тақдим этиш, зарар миқдорини сунъий ошириш, ҳодисани сохталаштириш ёки бир зарар бўйича такрорий талаб билдириш каби ҳолатлар суғурта ташкилотларининг молиявий

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

манфаатларига ва суғурта тизимида бўлган ишончга салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Мазкур муаммони ҳал этишда фақат содир этилган қилмиш учун юридик жавобгарлик чораларини қўллаш етарли эмас. Самарали ҳуқуқий сиёсат ҳуқуқбузарликка олиб келувчи сабаб ва шарт-шароитларни барвақт аниқлаш, шубҳали ҳолатларни текширишнинг қонуний тартибини белгилаш ва суғурта муносабатларининг ҳалол иштирокчилари ҳуқуқларини кафолатлашни ҳам қамраб олиши лозим.

Фикримизча, суғурта фирибгарлиги профилактикасини уч даражали тизим асосида ташкил этиш мақсадга мувофиқ. Биринчи даража — ҳуқуқбузарлик содир этилишига имконият яратувчи ҳуқуқий ва ташкилий бўшлиқларни бартараф этишга қаратилган умумий профилактика. Иккинчи даража — риск индикаторлари асосида шубҳали суғурта талабларини аниқлаш ва қўшимча текширувдан ўтказиш. Учинчи даража — аниқланган ҳуқуқбузарлик схемаларини таҳлил қилиш ва уларнинг такрорланишини чекловчи тизимли чораларни ишлаб чиқиш.

Бунда «шубҳали суғурта талаби» билан «суғурта фирибгарлиги» тушунчаларини тенглаштиришга йўл қўймаслик муҳим. Муайян риск индикаторининг мавжудлиги шахснинг айбдорлигини англатмайди. У фақат қўшимча ўрганиш ва текширув заруратини кўрсатувчи профилактик сигнал сифатида баҳоланиши керак. Акс ҳолда, фирибгарликка қарши курашиш чоралари ҳалол суғурта қилдирувчиларнинг қонуний манфаатларини асоссиз чеклашга олиб келиши мумкин.

Суғурта ташкилотларида ички Anti-Fraud механизмларини такомиллаштириш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бундай тизим суғурта даъволарини риск даражаси бўйича баҳолаш, манфаатлар тўқнашувини назорат қилиш, такрорий ва ўзаро боғлиқ талабларни аниқлаш, шубҳали

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ҳолатларни ҳужжатлаштириш ва ваколатли ходимлар томонидан қўшимча текшириш механизмларини қамраб олиши мумкин.

Шунингдек, суғурта соҳасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда ахборот алмашинуви муҳим ўрин тутди. Суғурта ташкилотлари ва ваколатли давлат органлари ўртасида маълумот алмашишнинг ҳуқуқий асослари аниқ белгиланиши, бунда шахсга доир маълумотларни ҳимоя қилиш, ахборот хавфсизлиги ва маълумотлардан мақсадли фойдаланиш принципларига қатъий риоя қилиниши лозим.

Рақамли технологиялар, маълумотларни автоматлаштирилган таҳлил қилиш ва риск скоринги суғурта фирибгарлиги аломатларини эрта аниқлаш имконини кенгайтиради. Бироқ алгоритмик баҳолаш натижаси суғурта товонини рад этиш учун ягона ва автоматик асос бўлмаслиги керак. Якуний қарор текширилган далиллар, қонунчилик ва суғурта шартномаси шартларига асосланиши, инсон назорати сақланиши мақсадга мувофиқ.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, суғурта фирибгарлиги профилактикасини такомиллаштириш учун: суғурта товонини асоссиз олиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг ҳуқуқий белгилари ва таснифини аниқлаш; шубҳали суғурта талаблари учун намунавий риск индикаторларини ишлаб чиқиш; суғурта ташкилотларида ички Anti-Fraud назоратининг минимал стандартларини белгилаш; қонуний ва ҳимояланган ахборот алмашинуви механизмларини ривожлантириш; рақамли таҳлил воситаларидан фойдаланишда шахс ҳуқуқларини кафолатловчи ҳуқуқий талабларни жорий этиш мақсадга мувофиқ.

Хулоса қилиб айтганда, суғурта фирибгарлигига қарши самарали кураш реактив эмас, балки профилактик ва рискка асосланган ёндашувни талаб қилади. Ҳуқуқий тартибга солиш, ички назорат, ахборот алмашинуви ва рақамли технологияларни ягона тизимда уйғунлаштириш суғурта товонини

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

асоссиз олиш билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларни эрта аниқлаш ва уларнинг олдини олиш самарадорлигини оширишга хизмат қилиши мумкин.

ОЙДАЛАНИЛГАН МАНБАЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси.
2. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Суғурта фаолияти тўғрисида»ги Қонуни.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги Қонуни.